

noms de planta que hi podríem afegir. Ens hi animem tres coses:

1) El més conegut dels llocs dits *Conangle* és a Osona, vora el Ter (entre St. Hipòlit i Orís), i aquella és terra de molta producció en veces, faves, mestall, ordi, espelta i altres dels que acompanyen *conangle* en l'enumeració, alguns dels quals han deixat per això rastres toponímics (*Ordials*, *Favet*, *Vecet*, etc.), en particular recordem l'angl. *barley*, fr. ant. *baillare TRITICUM BALEARICUM*, *bajana FABA BAJANA*, *manzana POMA MATTIANA*, *avellana ABELLANA NUX*, l'*Espelt* (poblet prop d'Igualada) i el *fajol* tan prop de la Garrotxa i d'aquella terra. 2) Aquest nom de lloc és antic, probablement el que cita ja el *Torcimany* d'Aversó (719.4 en rima amb *angle* i *triangle*), i el diminutiu *Conanglell*, lloc contigu el trobem ja en un doc. de 1139 («turre que vocatur *Conanglellum* --- terminatur --- de meridie in flumine Tezeri, in ipsa *anglada*», cita de Bast.-Bass., 103). 3) L'etimologia d'aquest nom de lloc és clara i precisament de base estrictament topogràfica sense cap agafador per la part dels noms de plantes: CON-ANGULU format com l'*Anglada* citada com a adjacent en el doc. de 1139, i tants altres *Anglade*, *Anglars*, etc., com a llocs vora les recolzades d'un riu, car el Ter allà en fa molts.³

¹ D'un *conades* recollit pel DAG. (com a mallorquí, herba usada en els forns de gerrers) podem desentendre'ns puix que no el recull ni l'*AlcM*. Potser forma local alterada per *cols-nanes*, varietat Bullosa de la *Brassica oleracea* o *col*. — ² Del qual va tractar Jaberg, *VRom*. iv, 173-174, rectificat el que en deia Wartburg, *FEW* II, 1312b13: aquest voldria veure-hi un prolongament del tipus CREMASTER 'cremall, clemàstecs', cosa poc versemblant, que ell mateix ja no s'esforça gaire a demostrar, semànticament ben poc clara (per a tot el qui no pateixi de manies gregues, com ell que es devia recordar del *κρεμάσσιον* 'jo penjo, suspenc' del seu grec de Gymnasium), i impracticable en l'aspecte fonètic. Potser compost de CUNEUS i ANGULUS, d'acord amb les descripcions («*coïn* de fer muni d'une *boucle*») > *coïnangle* amb *n* > *m* per dissimilació alhora ajudada per la influència dels noms d'objectes vagament relacionats *mangue* 'mànc' i *cremascle*? Però ja es veu que cap d'aquestes dues etimologies no ens dóna cap enllaç imaginable amb *conangle*. —

³ El mateix podem dir del Pont de *Conangles* en el Capcir, al costat del riu Aude, i del riuet pirinenc de *Conangles*, a l'Hospital de Viella, que hi traça grans meandres. El DAG. cita un cognom mallorquí *Conanglell*, -*grell*, en dues fonts del S. XIV, que vindrà naturalment del *Conanglell* torellonenc; però ni aquesta documentació força antiga, afegint-se al *Conanglellum* de 1139, ens faran dubtar gens que *Conanglell* no sigui un diminutiu de *Conangle* [S. XIV], car les dues localitats es troben quasi adjacents; i essent evident que *Conanglell* no és més que un diminutiu de la localitat mare *Conangle* (tal com *Oleseta* ho és d'*Olesa*, *Calafell* de *Calaf*, *Barxeta* de *Barx*, *Bolossell* de *Boldès*, *Maianelles* de *Maians*,

etc.), és *Conangle* el que degué ser més conegut de primer, i fins més gran: una mica com, segles abans, *Urgell* va donar-se a conèixer infinitament més que el seu primitiu *Urtg* o *Urtx* de Cerdanya (tot del basc UR-GI).

CONAT, 'començ que no arriba a consumir-se', pres del ll. *conatus*, -*ūs* 'esforç, temptativa', derivat de CONARI 'preparar-se (per alguna cosa)', 'empen-dre(-la)'. □ 1.ª doc.: *conato*, 1803, Belv., i sembla (DAG.) que ja apareix algun cop en el S. XVI. Sense relació amb això el celtisme toponímic *Conat*, per al qual veg. *E. T. C.* I, 80-81, 220.

CONCA, 'espècie de gibrell o cossi', 'concavitat en general' i, particularment, aquella a on conflueixen aigües diverses cap a una mateixa sortida; del llatí CŌNCHA 'cloaca o petxina d'un mollusc', i aquest, del gr. *κόγχη* id. □ 1.ª doc.: en textos literaris del segle XIV i ja en docs. dels Ss. X-XIV.

«De mantinent va-los degollar, he a una *concha* recullí tota la sanch», *Amic e Melis* (NCL. XLVIII, 140); «si l'aygua de la mar és posada en *conques* a la calor del sol, enduraex-se e torna sal», Eiximenis (*Regiment*, cap. 317); «Maria --- / fon figurada / --- / en prophecies, / per Isahies, / e tots prophetes, / per ella fetes: / De Noé l'archa / --- / verga d'Aron, / de Gedeon / *conca*: del ros, / exut, vellós, / era banyada / ...», JRoig (*Spill*, 11265); OPou: «llibrell o gibella per escurar: labrum, *conca*; *conca* de fust: alveus; escurar o rentar les ahines ---» (*ThPu.*, 228). Però en docs. el trobem sovint, val a dir que en contextos més aviat llatins però cada cop més barrejats de català i amb accs. més aviat romàniques: ja en un de 915 *concas aureas* i sovint des de llavors (Bast.-Bass., 613-4) fins a d'altres des de princ. del S. XIV en català pur: «pusca talar e fer *conches* e morters, en lo bosch de Querensà, de tota la rabassa de fust», a. 1309 (*RLR* VIII, 69).

Les accèpcions més translàtiques apareixen aviat ben vàries, si bé dono per segur que *conques* com a nom d'embarcació en un document mallorquí de l'any 1392 (*BSAL* VIII, 56), és mer error de lectura per *coques* (on es creuria veure *cōques*). El mot no pertany avui gaire al català central en el sentit propi, però se sent bastant cap a Girona, per a una mena d'escudella fonda o gibrell, pronunciat *kōŋkə*; també és sobretot del Nordest aplicat a la topografia, per allà fins i tot a comarques bastant reduïdes, p. ex. a Millars de Rosselló parlant d'una partida local em digueren «Caors és una *kūŋkə*» (1960). Altrament això és viu en la llengua literària: «tal un racer de roures montanyesos / --- de l'huracà al rumflet devorador, / fa ressonar per *conques* y cingleres / plors y crits y grinyols d'homes y feres / ---», *Atl.*, 26 (de nou 58), i aplicat a certes valls o comarques extenses ho trobem, no sols com a tecnicisme geogràfic (*la conca del Gaïà*, *la conca de Banyoles*, *la conca de l'Ebre*, *la del Mediterrani*), sinó ja cristallitzat en el nom d'importants comarques concretes: *la Conca de Barberà*, *la*